

Pieśń VIII (Kiedy się rane zapalają zorza...)

JAN KOCHANOWSKI

Pieśń VIII¹²

Kiedy się rane zapalają zorza,
A dzień z wielkiego występuje morza,
Przyszedłem na brzeg, kędy Wisła bieży,
A tam siedziała na wysokiej wieży,
Podjąwszy³ rękę, smutna białogłowa
I pocznie z płaczem narzekać w te słowa:

«Takżem ja barzo niefortunna była?
Takżem ja wiele szczęściu przewiniła?
Że temu k woli⁴ być nieboga muszę,
Który jako grzech mierzi moją duszę.
A ten⁵ gdzieś siedząc, narzeka z daleka,
Przed którym nie mam miłszego człowieka.

Ślub mi przywodzą⁶, poniewolne słowa⁷,
Na które nigdy nie zwałała⁸ głowa;
A ono było lepiej serca pytać,
Które gdy nie chce, słów się próżno chwytac.
Niech się tym cieszy, że mię ma w niewoli,
Ręce mógł związać, myśli nie zniewoli.

Bogu tajemne nie są ludzkie sprawy,
Ten z nieba widzi, kto krzyw, a kto prawy.
Ja nie mam komu krzywdy swej powiedzieć,
Jeślibych miała, i to trudno wiedzieć⁹.
Jednęż mam wolność w swej ciężkiej niewoli,
Że się wżdy mogę napłakać do woli.

Więc mię to zewsząd szczęście¹⁰ pokarało,
Wszystko mi zaraz, com miała, pobrało.
Ojczyzny nie mam, matkim ostradała,
Samam się w ręce okrutne dostała.
Cóż mię gorszego mogło potkać w boju
Nad to, co cierpię, nieboga, w pokoju?

¹Pieśń VIII dodana — opowiedziana tu historia oparta jest na *Heroidach* Owidiusza: Hermiona (córka Menelausa i Heleny) była zaręczona — bez wiedzy ojca — z Orestesem, bratem stryjecznym, do którego kieruje tutaj swoje żale. Porwał ją i poślubił Pyrrus (syn Achillesa), któremu przyrzekł ją ojciec. [przypis redakcyjny]

²W przypisach gwiazdką oznaczono wyrazy, które są używane do dziś, ale których znaczenie w utworze jest odmiennie od znaczenia obecnego. [przypis edytorski]

³podjąwszy — podniósłszy. [przypis redakcyjny]

⁴temu k woli być (starop.) — Pyrrusowi posłuszna być. [przypis redakcyjny]

⁵a ten — chodzi o Orestesa. [przypis redakcyjny]

⁶przywodzić — przypominać (por. wyrażenie: przywozić na myśl). [przypis redakcyjny]

⁷poniewolne słowa (starop.) — wypowiedziane pod przymusem. [przypis redakcyjny]

⁸nie zwałała (starop.) — nie zgadzała się (nie pozwalała). [przypis redakcyjny]

⁹trudno wiedzieć — w domyśle dalszy ciąg: czy bym powiedziała. [przypis redakcyjny]

¹⁰szczęście — w znaczeniu: fortuna, los. [przypis redakcyjny]

Czasem bych rada żałość swą pokryła¹¹
A na lepszą się postawę zdobyła;
Ale smutnemu trudno śmiech przychodzi,
Trzeźwi¹² w pijanych sprawy nie ugodzi.
I mnie nieszczęsną lzy moje wydają,
Które mi z oczu płynąć nie przestają.

Tegom też pewna, że mię nie miłuje;
Nie mam mu ze złe, mnie w tym naszladuje.
On wie, co myśli, świadom, o co stoi;
Ja go nie sędzę, ani mi przystoi¹³,
Wszakóż się k temu zawsze będę znała¹⁴:
Mił mi nie będzie, bych¹⁵ dziś umrzeć miała.

A ty, mój bracie, wzorem stryja twego¹⁶,
Pomści mej krzywdy i zelżenia swego.
Uczyń, co twej krwi szlachetnej przystoi,
Miłość przy tobie nieomylna stoi.
Jać albo zdrowia w tym frasunku zbędę,
Albo na koniec twoją żoną będę.

¹¹*pokryć* — tu: ukryć. [przypis redakcyjny]

¹²*trzeźwi* — trzeźwy. [przypis redakcyjny]

¹³*Tegom też pewna, że mię nie miłuje...* itd. (w. 37–42) — mowa o Pyrrusie. [przypis redakcyjny]

¹⁴*k temu zawsze będę znała* — zawsze to będę wyznawała. [przypis redakcyjny]

¹⁵*bych* (starop.) — choćbym. [przypis redakcyjny]

¹⁶*stryja twego* — chodzi o Menelausa, który pomścił porwanie Heleny przez Parysa. [przypis redakcyjny]

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur.

Ten utwór jest w domenie publicznej.

Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na Licencji Wolnej Sztuki 1.3. Fundacja Wolne Lektury zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisaliśmy w Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur. Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/fragmenta-piesn-viii-kiedy-sie-rane-zapalaja-zorza>

Tekst opracowany na podstawie: Jan Kochanowski, Fragmenta albo pozostałe pisma, Drukarnia Łazarzowa, Kraków, 1590

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>). Reprodukacja cyfrowa wykonana przez Bibliotekę Narodową z egzemplarza pochodzącego ze zbiorów BN.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksandra Sekuła, Olga Sutkowska, Piotr Wilczek.

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Wolne Lektury – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1,5% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Wolne Lektury, KRS 0000070056.

Wspieraj Wolne Lektury i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: [szczegóły na stronie Fundacji](#).